

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 2. maja 1883.

Obseg: Deželna razstava goveje živine. — Eno uro pri pogozdovanju Krasa. — Kmetijska družba kranjska in njen glavni odbor. (Dalje.) — Sadno drevo in normalna starost njegova v posameznih plemenih, njega glavni deli in njihovo delovanje. (Dalje in konec.) — Gospodarske novice. — Kaj misli dr. Miklošič o Marnovem „Jezičniku“. — Ali se resno trudimo slovenskemu jeziku povsod veljavo pridobiti. — Govor poslanca Hausnerja v 271. seji zbornice poslancev 28. februarja o proračunski razpravi. (Dalje.) — Po sprejeti novi postavi za ljudske šole. — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Deželna razstava goveje živine.

C. k. kmetijska družba namerava ob godovanji šeste stoletnice združenja kranjske dežele s preslavno habsburško cesarsko hišo napraviti razstavo goved, pri kateri se bodo delile darila in ob enem tudi razstavo manjših, priročnih strojev in orodja, katero je pripravno zlasti manjšim kmetiškim gospodarjem.

Gospodarji in živinorejci se opozorjajo na to razstavo, združeno z obdarovanjem, da se je vdeležé v prav obilem številu s primerno govejo živino ob določenem času, katerega javno naznani glavni odbor, kedar bode razstava zagotovljena.

Tako isto se uljudno vabijo gospodje fabrikanti, ki izdelujejo kmetsko-gospodarske stroje in orodje zgoraj omenjene vrste, ter hoté svoje izdelke pri tej priliki staviti na ógled, da seznanijo ž njimi tukajšnje gospodarje, naj pošljejo naznanilo, v katerem je povedati, kako se imenujejo stroji in orodja, katero želé poslati v razstavo, in pod kakimi pogoji, glavnemu odboru c. k. kmetijske družbe.

Gospodarske stvari.**Eno uro pri pogozdovanju Krasa.**

Občine Famle in Goriče ste prepustile državi okoli 20 oralov obsežnega prostora za pogozdenje. Ta prostor se nahaja pod zaradi silne burje znanim Gaberkom. Obdan je s kamnitim 1½ metrom visokim zidom, katerega so na državne stroške napravile dotične občine. En del zida bil je uže poprej postavljen od južne železnice, da varuje železnični tir pred silovito burjo.

Tla tega prostora so skalnata, peščena in zeló plitva — pravi Kras. Po nekaterih krajih se čisto nič zemlje ne najde. Prst je črna in lahka, toraj jo burja lahko vzdiguje in odnaša. Lansko leto se je ta svet pod vodstvom c. k. okrajnega logarja gosp. P. z borom vspešno nasadil; letos se je samo posajalo.

Zanimivo je gledati okoli 100 delavcev in delavk, kako se vsaki pri svojem delu urno giblje. Gosp. P. je tej četi z vidnim veseljem zapovedoval. Opazilo se je, da so delavci in poveljnik uže stari znanci, vendar so se strogo po njegovem povelju ravnali in dobro delali.

En oddelek možkih kopal je jame, zopet drugi zemljo. Vsaka ženska imela je majhno cajnico, kjer so bile sadike, koreninice s prstjo pokrite. Posamezne sadike jemale so iz cajnic, posipale nekaj prsti v jamice, potem prijemale z levo roko sadike in jih postavljale sredi jamic, z desno roko posipale prst na koreninice. Ko so sadike v jamicah trdno stale, pa z obema rokama močno prst na koreninice pritiskale. Konečno pobrale vso šaro in je okoli sadik polagale. Na isto stran, od katere piha burja, postavljali so se debeli kamenji.

Otroci prinašali so prst in sadike, sploh, ženskam stregli. Sadike so bile v zemlji, zraven njih velik škaf vode, pomešane s črno zemljo. Tja so se pomakale koreninice sadik, predno so se sadile. Poprej jih je pa še zbral en delavec in suhe odstranil.

Delavci so plačani od države, in sicer dobi odrasčeni možki pa pridni delavec 60 do 70 kr., ženske 40 do 50 kr., otroci po 30 do 40 kr. na dan.

Kakor sem rekel, se je nasadba, izvršena l. 1882., prav dobro obnesla. Lepo je videti, kako se pusti Kras spet z drevjem zarašča. Zmirom sem z glavo zmajeval in dejal, da na tako burji izpostavljenem in skalnatem prostoru, kakor je ta svet, mora vsako delo brezvspešno

ostati; zdaj sodim drugače in sem prepričan, da se bode Kras pogozdil, ako ga bodo pogozdovali vestni in praktični gozdarji!

Kmetijska družba kranjska in njen glavni odbor.

(Dalje.)

Tudi „Naznanila“ letnik 1878. prinašajo udom kmetijske družbe na 141 stranéh mnogo zanimivega.

Nočemo govoriti bolj nadrobno o rednem delovanju glavnega odbora, akoravno tudi to kaže mnogo važnega in pomenljivega. Enako zanimivo je tudi poročilo o obravnavi občnega zbora, na priliko, o okrajnih razstavah goveje živine, o gozdnih komisarijatih, o vzrokih gostih eksekutivnih prodaj kmetij po deželi; zanimiv pri tej priliki bil je posnetek iz davkofske knjižice za okraja litijskega, občine moravske, po kateri je od nekega tamošnjega posestva za leto 1877. iznašal davek, in to

državni davek	56 gold. — ¹ / ₂ kr.
priklade pa	102 „ 95 „
skupaj	158 gold. 95 ¹ / ₂ kr.

Davek od družega posestva v litijskem okraju za ravno tisto leto pa je znašal, in to:

državni davek	191 gold. 4 ¹ / ₂ kr.
priklade pa	353 „ 82 „
skupaj	544 gold. 86 ¹ / ₂ kr.

kar kaže, kako prehudo obložene so posebno občine, okraji in dežele.

Enako zanimivo je poročilo o poskušnjah na družbenem vrtu na Poljanah.

Dalje sledi utemeljevanje pokojnega tajnika dr. J. Bleiweisa o zadevah postavne uravnave umne govedoreje s tem, da se v vsaki občini smejo za pleme rabiti samo taki junci, ki imajo dovoljenje za to. — Znano je, da je sedanja večina kranjskega deželne zbora dober načrt dotične, važne postave pokvarila s tem, da je izvršitev njeno občinam prav na prosto voljo dala v kljub temeljitemu in gorečemu nasprotovanju dr. Bleiweisa, in za to še danes naša živinoreja ne more prav naprej. — Tedanji občni zbor pa je predlog dr. Bleiweisov soglasno sprejel brez ugovora.

Predlog „o potrebi postave za razdelitev občinskih pašnikov in o vredjenji zemljišč, ki menjajo gospodarje“, v temeljeval je dr. Poklukar, navajajoč ob kratkem tudi zgodovino tega vprašanja pri nas in sklepal je s predlogom: Glavnemu odboru se nalaga, z vsemi postavnimi sredstvi delati na to, da izide postava, po kateri se vsi prej skupni pašniki po Kranjskem razdelé in v menjalna zemljišča vredé.

Tudi ta predlog bil je sprejet po nekaterih opazkah in ravno sedaj vidimo, da se to vprašanje bliža svoji končni rešitvi v postavah o skladanji zemljišč itd., ki bode, kakor stvar danes stoji, v nekaj dneh končno sprejete v državnem zboru po skoraj dveletnih, temeljnih obravnavah. — Podučni del tega letnika „Naznanil“ obsega: 1. „Nekaj o reji bék“, ki obsega nadrobni poduk, kaka mora biti zemlja, kako pripraviti jo za nasajo, kako ravnati s sadikami, delo po nasaji (kopanje, sušenje in namakanje zemlje, porezovanje, koliko časa se drži bekovišče in kako se pridelki v denar spravljajo?)

Znano je, da je prav veliko krajev kranjske dežele zeló pripravno za bekorejo, tedaj tudi ta zanimiv spis barona Bibra prav gorko priporočamo našim kmetovalcem. Pri navadnih poljskih pridelkih kmet težko toliko strži, da davke plača; ako je marljiv živinorejec,

se lože giblje, tudi sadjereja v dobrih letih precej vrže, beka pa, kjer je svet za to, izraste vsako leto in pridelek njen, posebno pa bolj okusni izdelki spečajo se zmiraj lahko doma pa tudi v tuje dežele; zatoraj kmetovalci: ne pozabite béke!

2. Obsega podučni del: sploh zanimiv spis gosp. Tomaža Hitza, voditelja sirarskih družeb: „razmere pašnikov v Bohinji“, nadalje: „Gotovo zdravilo zoper zeló razširjeno bolezen.“

Bolezen, o kateri gosp. Hitz govori, nahaja se še na mnogo krajih, tedaj ne more škodovati, ako omenjeno „gotovo zdravilo“ našim gospodarjem tukaj ponovimo; poduk se glasi: „Pri svojem večkratnem potovanju v bohinjskih planinah, pa tudi pri večkratnem obiskovanju hlevov v dolini, zapazil sem med govedi neko zeló razširjeno bolezen. Znamenje te bolezni so tako očitna, da pomota o njeni natori ni mogoča; mlada živina raste le počasi, odraščena hujša in daje malo mleka. Zato mi ni treba, bolezni po imenu imenovati, vsak gospodar jo v gane sam, če mu zoper to bolezen sledeče zdravilo (recept) zapišem, ki naj velja koj za prihodnjo zimo.

Gospodarji! dajte svoji živini na 1 cent žive teže 3 in pol do 4 funte dobrega sena, dajte jej dovolj frišne vode in skrbite, da biva v čednem in suhem hlevu, ki ima 12 do 17 stopinj gorkote po R. gorkomeru. Če ta recept poskusite pri kravi mlekarici, katera na priliko vaga 6 centov, dali jej boste na dan 24 funtov dobrega sena.

Teh 24 funtov razdelite na 6 porcij; prvi porcij dajte jej zjutraj pred 5. uro; drugo porcijo položite jej koj po povžiti prvi. Ko je drugo porcijo povžila, napojite jo, in potem dajte jej tretjo porcijo. Zdaj ocedite kravo s čohljo (štrigljem) in krtačo in nasteljite jej dovolj. Po vsem tem pa zaprite hlev, da ima živina celi dan mir in čas za prežvekovanje. Ob 4. uri popoldne pridite še le zopet v hlev. Zdaj delajte z ostalimi tremi porcijami tako, kakor z onimi zjutraj. Porok sem vam, da če bote tako ravnali, kakor vam tu svetujem in večkrat v hlev pogledate, pa vsega ne prepuščate dekli, bode imenovane zeló razširjene bolezni do prihodnje spomladi konec“.

Gospodarji! držite se tega recepta, ne bo vaša škoda!

Konečno sledi nadrobni popis, učilni in hišni red podkofske šole in živinozdravnišnice v Ljubljani in pa deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu; tedaj zopet nekaj koristnega za našega kmetovalca.

(Dalje prihodnjič.)

Sadno drevo in normalna starost njegova v posameznih plemenih, njega glavni deli in njihovo delovanje.

(Dalje.)

Ko spomladi toplejši solnčni žarki v rastlinah zopet novo življenje obudé, zapazimo to pri našem domačem sadnem drevju najpreje na njegovih sadnih ali cvetnih, potem pa na končnih ali terminalnih popkih prejšnjiletnih mladik ali poganjkov. V teh drevesnih popkih zberó in nakopičijo se vse one redilne tvarine, katere so njegove (drevesne) korenine v pozni jeseni ali pa še celó ob zimskem času v-sé posrkale tako, da te popke z vso pravico prave zaloge rezervinega živeža drevesnega imenovati moremo. Ta živež ali rezervina zaloga njegova čaka na teh mestih (v drevesnih popkih) le pravega časa za njegovo prihodnjo delovanje.